

GROEN

NUMMER 70

VOORJAAR 2018

Bestuur IVN Eelde-Paterswolde

Voorzitter	Leo Stockmann Anemoonweg 40 9765 HG Paterswolde	e-mail: glstockmann@hotmail.com tel: 050-3095304
Secretaris	Hannie Koeleman- Lusink Hemstukken 32a 9761KM Eelde	e-mail: koeleman95@home.nl tel: 050-3095807
Penningmeester	Henk von Eije Burg. Legroweg 8 9765 AE Paterswolde	e-mail: voneije@gmail.com tel: 050-3092973 banknummer NL59INGB0000820257
Lid	Ep de Boer Ter Borchlaan 29/A 9728 XA Groningen	e-mail: e.deboer@home.nl tel: 050-5266364
Lid	Aafke Pot-Ellen Zuurstukken 76 9761 KN Eelde	e-mail: aafkeellen@gmail.com tel: 050-3095518
Lid	Willem Zandt Burg. J.G. Legroweg 19 9765AD Paterswolde	e-mail: wzandt@hetnet.nl tel: 050-3094264

Werkgroepen en contactpersonen

Bomen, ruimtelijke ordening en milieu:	Tineke van den Berg	3094337
Publiciteit:	Leo Stockmann	3095304
Planten:	Ferry Wilkens	3092348
Vogels:	Leo Stockmann	3095304
Jeugd:	Aafke Pot	3095518
Vlinderkampje:	Tineke van den Berg	3094337
	Jille Eilander	3091918

Voorwoord

Het jubileumjaar IVN70 is al enkele maanden voorbij. We kunnen terugzien op vier geslaagde evenementen in 2017. Drie zijn er beschreven in de vorige Groen, over het vierde staat in dit nummer een verslag.

Veel dank aan al diegenen die zich hebben ingezet om de evenementen goed te doen slagen en ook aan eenieder die een of meerdere evenementen heeft bezocht. Het bestuur dankt graag de gemeente Tynaarlo voor de ruime subsidie (Leefbaarheidsfonds) die besteed mocht worden aan de jubileumactiviteiten. Mooi is dat er in het jubileumjaar twee boekjes zijn verschenen. Een boekje ter ere van het 10-jarig bestaan van het Vlinderkampje De Duinen en een boekje 'Aandacht voor de natuur' ter ere van IVN70.

Op 27 maart is de algemene ledenvergadering. We zullen afscheid gaan nemen van enkele bestuursleden, Willem Zandt en Ep de Boer. Willem zit al vanaf 1998 in het bestuur en had al als penningmeester afscheid genomen in 2012. Als gewoon bestuurslid is hij nog vijf jaar doorgegaan. Ep zit vanaf 2008 in het bestuur. Beiden zijn in hun bestuursperiode erg actief geweest voor de vereniging. Grote dank daarvoor! Onze secretaris, Hannie Koeleman, heeft eveneens te kennen gegeven met bestuurswerk te willen stoppen. Het bestuur ziet graag snel een opvolger (m/v) verschijnen die Hannie dan wil gaan inwerken.

We zoeken dus nieuwe capabele bestuursleden. Ook werkgroepen kunnen versterking gebruiken.

Ik hoop dat het nieuwe lezingen- en excursieprogramma zal bevallen. Doe mee en introduceer niet-IVN'ers om kennis met onze afdeling te laten maken.

Het is voorjaar. Wat heerlijk om 's ochtends vroeg en in de avond het merelkoor weer te horen!

Leo Stockmann, voorzitter

Omslag: Sneeuwroem, *Chinodoxa luciliae*. foto: Leo Stockmann

Inhoudsopgave

Bestuur en werkgroepen IVN Eelde-Paterswolde	2
Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Activiteitenprogramma IVN Eelde-Paterswolde voorjaar en zomer 2018	5
Jaaroverzicht 2017	8
Activiteiten overzicht 2017	9
Jaarverslag Plantenwerkgroep 2017	11
Jaarverslag Vogelwerkgroep 2017	13
Jaarverslag 2017 werkgroep BROM	14
Jaarverslag 2017 werkgroep Vlinderkampje	17
Jaarverslag Bijenbos 2017	19
Jaarverslag Werkgroep Natuurlijke historie 2017	20
Verslag 2017 Natuurclub Jeugd van 6 t/m 8 jaar	22
Verslag Jeugdclub 9 tot 12 jaar	23
Broedvogels en planten van het Koepelbos	25
Steenuilen, zijn ze er nog?	27
2018 Jaar van de huiszwaluw	28
Werk met werk combineren: huis en nestkasten	30
Zeisbrigade maait in het Bijenbos	34
Verslag Natuurwerkdag 4 november 2017	35
Filmavond, <i>vierde jubileumactiviteit</i> , 17 november 2017	37
Verslag lezing projecten WNF door Gert Polet	38
Verslag Snertwandeling Zuidlaarderbos	39
Natuurpubquiz, gezellig en leerzaam	40
Twee extra oren om te horen	41
Boekjes Vlinderkampje en Aandacht voor de natuur	42
Activiteiten programma IVN Vries 2018	44
Onze werkgroepen bestaan uit de volgende medewerkers	47

Activiteitenprogramma IVN Eelde-Paterswolde 2018

(Voor bepaalde lezingen/excursies kan een geringe bijdrage worden gevraagd)

Dinsdag 27 maart Algemene ledenvergadering

Voor de pauze de vergadering, na de pauze een lezing door **Sieds Rienks** over zijn **reizen naar zuidelijke landen van Afrika in 2015 en 2017**. We weten dat Sieds altijd een boeiend verhaal heeft en als uitstekend natuurfotograaf vele prachtige plaatjes laat zien!

Locatie: Ons Dorpshuis, Bähler Boermalaan 4, Paterswolde,
Aanvang: 20.00 uur.

Zaterdag 7 april Plantenruilbeurs

Het aanbod van planten tijdens de plantenruilbeurs is elk jaar een verrassing. Natuurlijk zijn er de bekende Gele Bonte dovenetel, Zenegroen, Maagdenpalm en Vingerhoedskruid. Maar ook soorten waarvoor een boek nodig is om ze op naam te brengen. Soms heb je het geluk dat iemand met een tuin vol bijzonderheden planten inbrengt. Het is raadzaam 7 april op tijd te komen in de tuin van Jopie Kardol, Esweg 23 in Eelde. De beurs is van 10:00 - 12:30 uur. Koffie staat klaar!

Alleen inleveren of ophalen (bij voldoende voorraad) van planten is ook mogelijk.

Zondag 20 mei Vogelexcursie Vennebroek-Friescheveen

In het kader van de Nationale Vogelweek wordt de excursie georganiseerd door Vennebroek-Friescheveen, een uiterst gevarieerd gebied met bomenlanen, oud bos, moeras en water. Daarmee samenhangend is er een grote variatie aan vogelsoorten. Er wordt aandacht besteed aan gedrag en geluid van de vogels. Gebruik van een verrekijker wordt aanbevolen. De leiding is in handen van gidsen van de Vogelwerkgroep.

De excursie start bij de hoofdingang van landgoed De Braak (bij Hoofdweg 266) te Paterswolde (direct ten noorden van de bebouwde kom). Daar is ook gelegenheid voor parkeren.

Start om 8.00 uur, einde rond 10.30 uur. Kosten volwassenen € 2,-, kinderen € 1,- Aanmelden: Leo Stockmann, 050-3095304 glstockmann@hotmail.com

Zondag 10 juni Slootjesmiddag voor kinderen

Dat belooft weer een spannende gebeurtenis te worden. Kinderen vangen met schepnetten allerlei diertjes uit het water en doen die in waterbakken. Zo kun je ze van dichtbij goed bewonderen. Maar hoe heten ze? Met behulp van zoekkaarten kun je de namen te weten komen. Na afloop worden de diertjes weer teruggezet in het water.

Locatie en tijd worden nader bekendgemaakt.

Zondag 17 juni Wandelen en fietsen door de Onlanden

Vorig jaar oktober was de fietstocht door de Onlanden een succes. Er was door een aantal personen ook het verzoek om in een wat vroegere periode van het jaar het gebied te gaan bezoeken. Dat doen we nu.

We fietsen naar De Onlanderij (Natuurmonumenten) op de hoek Madijk/Zanddijk. Vanaf daar gaan we een wandeling van 5 km maken langs ruig grasland, moeras, slenk en open water. Aandacht zal er zijn voor planten en vogels. Neem uw verrekijker mee. Na afloop van de wandeling zouden we naar de nieuwe uitkijktoren bij het Beeld kunnen fietsen om de toren (25 meter hoog!) te gaan beklimmen. Met boven ruim uitzicht rondom!

Vertrek: 9.30 uur op de fiets vanaf het Kampje. Start wandeling 10.00 uur vanaf de Onlanderij. Leiding Leo Stockmann. Neem wat te eten en drinken mee.

Aanmelden bij Leo Stockmann, 050-3095304, glstockmann@hotmail.com

Zondag 23 september Fietstocht kloosterterrein Yesse te Essen (bij Haren)

De fietstocht 'Yesse tussen Hunze en Aa' is een tocht rondom het kloosterterrein, met zeer uiteenlopende landschappen (o.a. Hunzezone en Hoornsdediep) met veel archeologie. De lengte van deze boeiende tocht is ca. 30 km. Leiding Hans Punte. Klooster Yesse is vorig jaar in het nieuws geraakt door het spannende boek 'Verborgen erfenis van klooster Yesse' een misdaadroman van Hein Bloemink uit Haren.

Vertrek per fiets om 9.30 uur vanaf het Kampje, centrum Eelde. Om 10.00 uur beginnen we de tocht op het bezoekerscentrum Yesse. Excursiekosten bedragen € 3,- Neem wat te eten en drinken mee.

Aanmelden bij Leo Stockmann, 050-3095304, glstockmann@hotmail.com

Dinsdag 9 oktober Lezing over Iran door Arnold Pilon

Wereldreiziger Arnold Pilon hield in januari 2014 voor ons een indrukwekkende lezing over Bhutan. Hij komt graag weer bij ons, maar nu om te vertellen van de mooie kanten en de gastvrijheid van Iran. Hij doorkruiste meerdere jaren geleden tweemaal het land met zijn oude Jaguar. Er is ook mooie natuur in Iran en uiteraard zal de oude Perzische beschaving aan de orde komen. Over een kort uitstapje naar Pakistan (de steden Quetta en Lahore) gaat ook verteld worden.

Locatie: Ons Dorpshuis, Bähler Boermalaan 4, Paterswolde, 20.00 uur

Brood- en banketbakkerij Dunnewind

"De warme bakker:

voor wie van lekker brood houdt"

Hoofdweg 142 - Paterswolde - telefoon 050-3091472
www.bakkerijdunnewind.nl

DRUKKERIJ PRINT STUDIO ZEVEN

De drukker in uw regio

Openingstijden:

maandag t/m vrijdag van 09.00 - 17.00 uur

Mercuriusweg 11
9482 WK Tynaarlo

Tel.: (0592) 54 45 41

info@printstudiozeven.nl

www.printstudiozeven.nl

Jaaroverzicht IVN Eelde Paterswolde 2017

Het bestuur heeft 7x vergaderd en 1x samen met de werkgroepen overlegd. Vanwege het jubileumjaar is er een werkgroep gevormd, waarin Tineke van den Berg namens het Vlinderkampje en Ep de Boer, Henk von Eije en Hannie Koeleman namens het bestuur zitting hebben genomen. Voor het 70-jarig jubileum en het 10-jarig bestaan van het Vlinderkampje hebben zij een viertal activiteiten georganiseerd:

- Activiteit bij het Bijenbosje (13 mei).
- Slootjesmiddag bij het Else van der Laanhuis (11 juni).
- Activiteit op het Vlinderkampje (10 september).
- Filmavond, gecombineerd met de uitgave van het boekje Aandacht voor de natuur (17 november) . Dit boekje is een bundeling van artikelen die Leo Stockmann de afgelopen jaren voor Dorpsklanken heeft geschreven. De realisatie hiervan is bekostigd met subsidies van de gemeente, IVN-Noord en Dorpsklanken. Alle leden/donateurs hebben het boekje gekregen.

Er is 1x een regionaal overleg geweest bij de Andere Wereld in Vries en 1x in Orvelte.

De drie IVN-afdelingen in onze gemeente hebben een overleg met de gemeente gehad op 't Hoogeveld, door ons georganiseerd.

De werving van nieuwe bestuursleden is niet succesvol geweest en nieuwe bestuurders zijn dringend gewenst!

De lezingen en excursies zijn dit jaar goed bezocht. Een overzicht hiervan vindt u hierna.

Ledenbestand: eind 2017 hadden we 168 leden, 41 donateurs, 16 gezinsleden en 12 jeugdleden.

Werkgroepen: De verslagen hiervan staan in Groen.

PR: Het afgelopen jaar hebben we ruimschoots aandacht besteed aan ons 70-jarig jubileum en het 10-jarig bestaan van het Vlinderkampje.

Communicatie: Aankondigingen van lezingen en excursies staan vermeld in Groen, op de site www.ivn.nl/afdelingen. Ook worden deze digitaal naar de leden gestuurd, gepubliceerd in Dorpsklanken, vermeld op www.ineeldepaterswolde.nl en op Facebook. Regelmatig verschijnen er stukjes van Leo Stockmann in Dorpsklanken met als titel Aandacht voor de natuur.

Hannie Koeleman-Lusink, secretaris

Activiteiten overzicht 2017

Datum	spreker /begeleider	Activiteit	Bezoekers /deelnemers
11 jan.		Nieuwjaarsbijeenkomst in buurthuis West End	22
31 jan.	Ronald Visser, Annette Scheepstra	Lezing over Spitsbergen	57
15 feb.	Aafke Pot, Maaïke de Goeij	Natuurpubquiz in café Boelens	32
21 maart	Hilco Jansma	ALV en film over Noorderplantsoen	40
25 maart	Aafke Pot	Nederland Schoon: actie in Spierveen	8
8 april	Jopie Kardol	Plantenruilbeurs	35
7 mei	Sieds Rienks, Bram Visch, Leo Stockmann	Vogelexcursie Vennebroek- Friescheveen (Nationale Vogelweek)	40
13 mei	Officiële opening Bijenbosje	Bijenbosje, IVN 70 jaar	100
11 juni	Aafke Pot, L.Stoffers, H. Koeleman, Jos. Schlaman, Leo Stockmann, Henk von Eije.	Lezingen en Slootjesmiddag bij Else van der Laanhuis	40 kinderen begeleid door volwassenen
25 juni	Leo Stockmann	Excursie Baggerputten Slochteren	niet doorgegaan
12 juli	Rinus Dillerop (gids) Pieter Gjaltema (org.)	Avondexcursie Witterveld bij Assen	24
10 sept.	Tineke v.d.Berg	Openmiddag i.v.m. 10 jaar Vlinderkampje	150
8 okt.	Leo Stockmann René Dantuma	Fietstocht door de Onlanden	10
4 nov.	Leo Stockmann	Natuurwerkdag bij het Bijenbosje	6

17nov.	Henk en Janetta Bos	Filmavond in Loughoes De Groene Horizon	100
12 dec.	Gert Polet	Projecten WNF (ijsberen en tijgers)	18
28 dec.	Leo Stockmann	Snertwandeling in Zuidlaarderbos	30

Autoschade Herstel
Van Kalker bv

leder zijn vak

Industrieweg 12
9765 BL PATERSWOLDE
T 050 309 25 16
M 06 504 002 00
info@vankalker.nl
www.vankalker.nl

Jaarverslag Plantenwerkgroep IVN Eelde-Paterswolde 2017

De plantenwerkgroep is ook dit jaar actief geweest op diverse terreinen. Het gebied langs het Oostervoortsdiep bij Norg is bezocht. In dit terrein hebben we in 2016 gezocht naar de drijvende waterweegbree. Dit plantje is niet meer gevonden. Omdat de vegetatie er veelbelovend uitzag, zijn we er dit jaar weer naartoe geweest. Een verslag is verstuurd aan de beherende instantie (Staatsbosbeheer).

Verder zijn het Vlinderkampje De Duinen, Vosbergen en het Koepelbos bezocht. Verslagen hiervan zijn naar de betreffende beheerinstanties verstuurd.

Onder leiding van Leo zijn bij Ferry thuis op de avond van 15 juni allerlei grassoorten gedetermineerd.

Ondergetekende heeft meegedaan met een inventarisatie van de Werkgroep Florakartering Drenthe. Een kilometerhok langs de Zanddijk in de Onlanden is bekeken. Een opmerkelijke vondst was het moeraszoutgras, een in onze omgeving vrij zeldzame plant die mineraalrijk water nodig heeft.

Verder zijn diverse leden in juli mee geweest met de excursie op het Witterveld. Hier hebben we veel mooie plantensoorten gezien.

Het terrein in Eelderwolde is evenals voorgaande jaren diverse keren bezocht; o.a. het Permanente Quadrant (PQ) is gekarteerd. Er is de laatste jaren niet veel verandering in de soortsamenvestelling te zien. Ook is er op diverse plaatsen gemonsterd op waterplanten. We zien hierbij een verschuiving van een voedselarme kranswiervegetatie naar een voedselrijke waterpestbegroeiing. Dit zien we vaker in nieuw gegraven waterpartijen.

Het bezoek aan de petgaten langs de Noorddijk in de Onlanden was wel verrassend. Moeraskartelblad breidt zich hier massaal uit, een gunstig teken. Waarschijnlijk is deze plant hier gekomen door de maaimachine die wat zaad heeft verspreid. Dat is ook het geval met de parnassia's die we aan de noordkant van de Noorddijk gevonden hebben. We gaan deze twee soorten natuurlijk in de toekomst volgen.

Met de groeiplaats van de blauwe knoop langs de zandweg achter de Kijkboerderij 't Hoogveld blijft het tobben. Dit jaar werd er weer vroeg gemaaid en alle bloemknoppen waren verdwenen. We hebben dit maar weer doorgegeven aan de gemeente Tynaarlo.

Plantenwerkgroep op het Bongeveen

foto: Leo Stockmann

Ook werd nog meegedaan met het project Bloeiende Berm van Floron. Alleen was het moeilijk om een niet-gemaaid berm te vinden. Nagenoeg alle bermen waren al gemaaid en het maaisel was opgezogen.

Als laatste werd op 31 augustus een bezoek gebracht aan het Bongeveen bij Donderen, waar gezocht werd naar zonnedauw met rozetjes op 10 cm lange kale steeltjes die we daar een paar jaar geleden gezien hebben. Het zou om kleine zonnedauw gaan, maar ze zijn niet meer gevonden. Op meerdere plekken stond wel de gewone kleine zonnedauw en de ronde zonnedauw. Wat we ook gevonden hebben is een sloot vol met blaasjeskruid, een vleesetend plantje dat met de bladeren onder water groeit en leeft van dierlijk plankton (watervlo en roeipootkreeftjes). Als afsluiting van het inventarisatieseizoen was er koffie met koek bij Ferry en Mariet aan de Bunnerweg.

Tenslotte: Meerdere gegevens van een herhalingsinventarisatie in 2015 van oever- en waterplanten van waterlopen in Spierveen (eerder uitgevoerd in 2009) werden gebundeld tot één geheel. Dit is gerapporteerd aan de gemeente.

Ferry Wilkens

Verslag Vogelwerkgroep (VWG) 2017

Bij de VWG zijn zowel leden van IVN Eelde-Paterswolde als IVN Vries aangesloten. Er zijn twee vergaderingen geweest op 't Hoogeveld: op 8 maart en 25 oktober. Een van de items van de vergadering was 'leuke vogelwaarnemingen in de eigen regio'. Na het vergadergedeelte werd er een lezing over vogels gegeven door een van de leden. Op 8 maart vertelde René Dantuma over zijn onderzoek naar de broedkolonie van de zwarte sterns in de Onlanden en op 25 oktober vertelden Anne van der Zijpp en Ger Brink over hun vogelreis naar Zuidoost-Spanje.

Er zijn diverse excursies georganiseerd:

- naar Noord-Groningen voor de kust- en akkervogels (28 januari);
- naar het Hunzedal (25 februari, regenachtige dag);
- naar Wommels (bij Murk Nijdam) voor de weidevogels (3 mei, georganiseerd door IVN-afdeling Vries);
- een fietsexcursie door het Bargerveen (17 mei);
- een algemene avondexcursie naar het Witterveld (12 juli);
- naar Schiermonnikoog (4 oktober, matig weer).

Over deze excursies zijn verslagen geschreven. De excursies waren geslaagd, maar helaas was het aantal deelnemers bij enkele excursies niet al te groot.

Vogelwerkgroep op het Bargerveen

foto: Leo Stockmann

Drie leden van de VWG begeleidden op 7 mei een vogelexcursie door Vennebroek-Friescheveen in het kader van de Nationale Vogelweek (40 deelnemers). Met een kleinere groep werden excursies gehouden naar o.a. Midden-Groningen, het Zuidlaardermeergebied, het Lauwersmeergebied, Havelland (Dld) en Texel (vogelboulevard).

Een aantal leden bezocht vogelbijeenkomsten, zoals de Roofvogeldag in Meppel, de WAD-avond in Zeijen (40-jarig jubileum WAD) en de Sovondag in Ede. Ook het Onlandensymposium op 12 oktober in Peize werd door enkele leden bezocht.

In Eelde-Paterswolde zijn inventarisaties van huiszwaluwen en kerkuilen verricht. Vogelaars uit Vries hebben bij Vries het vogelbestand van meerdere terreinen geïnventariseerd. De gierzwaluwkasten in Eelde-Paterswolde zijn grotendeels schoongemaakt; een aantal (bij het Novaplein) met inzet van een hoogwerker. De hoogwerker werd ook gebruikt bij het verwijderen van een oude, erg hoog hangende kast en het ophangen van een vervangende, nieuwe kast voor de kerkuil. Leo Stockmann inventariseerde van maart tot juni het broedvogelbestand van het Koepelbos in Eelde-Paterswolde, na de uitdunning van 2015. Een rapport daarover is aan de gemeente Tynaarlo overhandigd. Opvallend was de aanwezigheid van enkele goudhanen en een vuurgoudhaan. De gemeente heeft in mei aan de brede waterpartij aan de Pinksterbloem twee kleiverzamelaars voor huiszwaluwen gemaakt (zie Groen najaar 2017). IVN moet deze wel blijven onderhouden.

Leo Stockmann

Jaarverslag 2017 werkgroep BROM (bomen, ruimtelijke ordening en milieu)

In het begin van het jaar werden we opgeschrikt door een ernstig auto-ongeluk waar werkgroep lid Willem Kramer bij betrokken was. Willem was zwaargewond en zijn vrouw Anneke overleefde de botsing niet. Vele maanden later kon Willem gelukkig de vergadering van november weer bijwonen.

Het afgelopen jaar hebben we aandacht besteed aan de lichthinder voor vleermuizen in de omgeving van VNN (Verslavingszorg Noord Nederland). Dit onderwerp is al eerder uitgebreid in Groen besproken. Uiteindelijk bleek de zwartepiet via RVO (Rijksdienst voor Onderhoud Nederland), Bureau BügelHajema en provincie Drenthe weer bij de gemeente Tynaarlo terecht te

komen: in een nieuwe omgevingsvergunning moet de gemeente de lichthinder voor vleermuizen serieus nemen. Begin 2018 hebben Wietske en Reinier, voorzitter van de VleD (vleermuiswerkgroep Drenthe) met wethouder Van Dijk afgesproken dat de gemeente zorgt voor een nieuwe omgevingsvergunning voor VNN. Deze vergunning zullen we kritisch beoordelen.

Parkeerterrein VNN

foto: Leo Stockmann

Begin februari attendeerden buurtbewoners ons op de bouw van villa's op de plek van school Noord. Het bleek dat een aantal grote bomen (eiken en linden) zou sneuvelen. We hebben gereageerd in de procedure van het ontwerp bestemmingsplan en gepleit voor het handhaven van de grote bomen en de houtsingel aan de westzijde van het terrein. Niet alleen vanwege de natuur-, landschappelijke en architectonische waarden, maar ook - bij sloop van de school - vanwege een levende herinnering aan de oude school. De gemeenteraad heeft helaas besloten het bestemmingsplan te wijzigen om de bouw van de villa's mogelijk te maken. Wij hebben er wel op gewezen dat er in de school minstens één nestlocatie van gierzwaluwen is. Voor de sloop van het gebouw moet de projectontwikkelaar een ontheffing van de provincie aanvragen. Leo Stockmann en ik hebben hierover overleg met de ontwikkelaar gehad. Inmiddels heeft een aantal bewoners beroep aangetekend tegen het bestemmingsplan. We houden de vinger aan de pols.

De ontwikkelingen van Groningen Airport Eelde vergen aandacht. De aandeelhouders besloten 46 miljoen in het vliegveld te stoppen. Voor de nieuwe voornemens van GAE is een nieuw luchthavenbesluit nodig met een MER procedure. GAE wil o.a. ruimere openingstijden, meer oefen- en testvluchten met grote vliegtuigen, een aparte extra geluidscontour voor de traumahelikopters en een testcentrum voor drones. Op papier zijn nu 70.000 vliegbewegingen geoorloofd, in werkelijkheid worden er 61.000 gebruikt. Wij hebben gereageerd op het voornemen en ook op de plotselinge toestemming met drones te vliegen over een gebied (o.a. natuurgebieden, ook de Onlanden) waar voorheen een no-flyzone was. In een apart schrijven aan de commissie MER hebben we gewezen op de klimaateffecten van de ontwikkelingen. Inmiddels hebben we de reactie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ontvangen en een algemeen advies van de commissie MER. Dit voorjaar volgt de MER en het luchthavenbesluit. We blijven scherp. Wie meer over de materie wil weten, kan contact opnemen met Wietske Jonker (0592-541762).

Het IVN blijft jaarlijks met GAE in overleg over de natuurcompensatieresultaten. Positief is dat de grote faunapassage nu droog is, dankzij een aangebrachte vlonder. Op camerabeelden is de aanwezigheid van o.a. steenmarter en bunzing te zien. De vleermuiskelder aan de Veenweg is voorzien van een pomp op zonne-energie en is nu droog. Er zijn helaas nog geen vleermuizen gesignaleerd, ook niet in de vele kasten. In het schrale grasland is de aanwezigheid van Jacobskruiskruid een plaag, omdat dat als hooi vooral voor paarden dodelijk is. Het kruid wordt geklepeld en verwijderd. De begroeiing in de poelen groeit snel. Deze poelen moeten eerder geschoond worden dan voorgeschreven is.

Er is overleg geweest over de uitbreidingsplannen van school de Westerburcht (locatie De Ekkel), en ook over nieuwe doorgangen in de oude toch al aangetaste houtwal. Inzet is om de houtwal te ontzien en op te knappen. We blijven in gesprek.

Aandacht en eventuele reacties blijven voor De Leegte, de oversteek van de otters, Klankbordgroep beheer Paterswoldsemeer, de plannen voor de Schelfhorst, het Groote Veen, het centrum van Eelde, het transferium bij De Punt etc.

Tineke van den Berg

Jaarverslag 2017 werkgroep Vlinderkampje

Het jaar 2017 was een jaar met verdriet en vreugde. In januari werd bekend dat ons lid van het eerste uur Ynze de Boer ernstig ziek was. Ynze overleed op 16 september. In de vorige Groen heeft Jille een mooi stuk over Ynze geschreven. Werkgroeplid Willem Kramer raakte in januari zwaargewond bij een ernstig auto-ongeluk. Zijn vrouw Anneke overleed ter plekke. Vele maanden en behandelingen later kwam Willem tot onze vreugde weer op de werkoctend! De werkzaamheden van 2017 waren vooral gericht op de viering van het 10-jarig bestaan van het Vlinderkampje op 10 september, de derde activiteit van het jubileumjaar. In Groen nummer 69 staat een verslag van de feestelijke middag. Dankzij een gift van Lukas Odding konden we in april de Lukas & Wiesbank voor de berging plaatsen. Van de nieuwe zitplek wordt veel gebruikgemaakt.

Belangstelling op de open dag.

foto: Leo Stockmann

Gelukkig kwam er een eind aan de onduidelijkheid of we het weiland ten westen van het Vlinderkampje mochten gebruiken. Met Natuurmonumenten werd een gebruiksovereenkomst gesloten. De verbinding van brug en hekje kon er komen, dankzij de jubileumsubsidie van de gemeente. Dit deel werd op 10 september officieel door wethouder Van Dijk geopend. De afspraak met Natuurmonumenten is dat wij het wandelpad maaien door het bloemrijke grasland (in wording). Natuurmonumenten zorgt voor de jaarlijkse maaibeurt

en het maaisel wordt afgevoerd. Zoals elk jaar kwamen eind juni meer dan 200 schoolkinderen voor een ontdekkingsstocht naar het Vlinderkampje. De kinderen boften met het weer. Er waren toen wel vlinders en wilde bijen te zien in het toch magere vlinderjaar. In het verslag van 2016 schreef ik over een spontaan opgekomen orchidee in de boomgaard. Gelukkig stond de orchidee er afgelopen jaar weer! Misschien komen er dit jaar meer.

Het werken op het Vlinderkampje elke dinsdagochtend van maart tot november is heel plezierig en gezellig. In april konden we twee nieuwe werkgroepleden verwelkomen: Nancy en Joan. Helaas - voor ons - tijdelijk in verband met hun werk. Wie zich ook wil inzetten voor een boeiend gebied, voor alles wat leeft en bloeit, is welkom in de werkgroep. De koffie staat dinsdagochtend om half 11 klaar!

Tineke van den Berg

De nieuwe brug

foto: Tineke van den Berg

Jaarverslag Bijenbos 2017

2017 was het tweede jaar van het Bijenbos. Op 31 mei was de goed bezochte officiële opening, georganiseerd door IVN en IHP. Wethouder Miriam van Dijk onthulde een naambord van cortenstaal. De in het voorjaar van 2016 geplante struiken en bomen (ook de fruitbomen) zijn in 2017 nagenoeg allemaal goed gegroeid. De op de Natuurwerkdag van 5 november 2016 gepote krokusbollen en het ingezaaide zaad van de ratelaar overwinterden goed en het leverde in 2017 mooie bloemen op. Ook de lokaal aangeplante guldenroede deed het goed in 2017. De Japanse duizendknoop achterop het terrein is door gericht maaibeheer in de hand gehouden. Een deel bij de bijenkasten kwam tot bloei voor de bijen.

Fruitbomen in bloei

foto: Bertus van der Velde

De uitgebloeiende vegetatie van grassen, kruiden, pitrus enz. werd op 21 oktober gemaaid door de zeisploeg van Landschapsbeheer Groningen. In de dagen daarna en op de Natuurwerkdag van 4 november is het maaisel door vrijwilligers bij elkaar geharkt, deels verspreid onder de struikpartijen en

deels op bulten gezet. Helaas kon in 2017 nog niet al het maaisel worden afgevoerd. Op de Natuurwerkdag werd o.a. weer een partij krokusbollen in de grond geplant, hier en daar klimopstekken geplant en de elzen bij de fietsenstalling werden gekort tot normale haaghoogte.

In de zomer werden meerdere bijenkasten geplaatst binnen een 2 meter hoge omheining. De in april opgehangen nestkast voor de boomkruiper is niet bezet geraakt. Op 30 oktober werden de laatste infoborden door IHP geplaatst.

Er kon in 2017 een lijst van ca. 80 kruidensoorten en ca. 25 gras- en schijngrassoorten worden opgesteld. De vijver stond in de zomer nagenoeg droog en was aan het einde van het jaar bijna vol.

Het beheer van het Bijenbos wordt uitgevoerd door IVN, IHP en Gemeente.

Leo Stockmann

Jaarverslag Werkgroep Natuurlijke historie 2017 (OI Eel/IVN) (ingekorte samenvatting)

Ons werkgroeplid Ynze de Boer is op 16 september op 84-jarige leeftijd overleden. Jille Eilander herdacht hem tijdens de uitvaartplechtigheid op 20 september in het Oude Gemeentehuis.

Er zijn besprekingen geweest over de gezamenlijke website voor de werkgroepen Historie en Natuurlijke historie.

Leden van de werkgroep Natuurlijke Historie hadden in 2017 ‘huiswerk’ te doen over de drie thema’s Fauna, Flora en Huisdieren/Cultuurgewasmiddelen. Alleen het ‘huiswerk’ over de Fauna kon worden afgerond.

Het werk aan het Groene boek is in 2017 stil komen te liggen.

Cathrinus Schaafsma ondervindt nog steeds nare gevolgen van een beroerte (april 2016).

Cathrinus Schaafsma

FYSIEK DE BAAS
fysiotherapie

Industrieweg 1 • 9765 BL Paterswolde
Telefoon 050-3090599
Email info@fysiekdebaas.nl

SILSS&DASILVA

SPETTERENDE DAMESMODE

Sandwich | Dept | Bangolite | Espresso | Tramontana | Supertrash | 30 Feet | Nick-Jeans | Zizo Jeans | Marsh & Seal | B.O.N. | Wings of Wonders | Anna Parker | Malvin | Studio Anneloes | Post X-change | Fab | Pastry Shakers

www.silssmodel.nl

®

**MULDER
EELDE**

INSTALLATIETECHNIEK

**Loodgieterswerken
Dak & Zinkwerk
Electriciteitswerken**

**Verwarming & Onderhoud
Sanitaire Installaties
Duurzame Energie**

Hoofdweg 92

(050) 309 13 21

STER ACCOUNTANTS SCHEIDINGSADVIES

Jan Pelleboerplein 1, 9765 BR Paterswolde
Tjalk 14, 9606 RD Kropswolde
Tel. 050 3090233

www.steraccountants.nl

info@steraccountants.nl

www.sterscheidingsadvies.nl

info@sterscheidingsadvies.nl

UW FINANCIËLE HUISARTS

Verslag 2017 Natuurclub Jeugd van 6 t/m 8 jaar

Afgelopen jaar is er in het voorjaar en in de herfst acht keer een bijeenkomst geweest van de IVN-jeugdnatuurclub. We hebben weer van alles met de kinderen bekeken, ondernomen en gemaakt. Zo hebben we vogels gekeken bij het Friescheveen, nestkastjes schoongemaakt, uilenballen gezocht en uitgeplozen, uilen bekeken, vruchten en zaden en paddenstoelen onderzocht, een kijkdoos gemaakt van allerlei herfstvondsten en kikkers gevonden. We hebben bij de Kijkboerderij gekeken, bij de honingbijen, waterbeestjes gevangen. Er zijn behoorlijk wat kletspoten gehaald. We hebben wandelingen gemaakt door de bossen rondom Eelde, vetbollen gemaakt en pindasnoeren geregen, een dierenquiz gedaan, popcorn gemaakt op een vuurtje van zelf-gesprokkeld hout, hutten gebouwd en zwerfafval opgeruimd. Ook hebben we stokbrood gebakken. En bij dit alles hebben we de kinderen zoveel mogelijk gewezen op bijzondere dingen in de natuur.

Sommige kinderen zijn heel geïnteresseerd en willen alles weten (en vooral ook veel vertellen). Anderen willen meer rondrennen en klimmen en spelen. En daar is ook altijd ruimte voor.

Het valt ons op dat vrijwel geen enkel kind de naam van een beuk of een eik weet. En slechts een enkeling weet een merel te benoemen. Misschien dat ze iets ouder moeten zijn voor dat soort kennis.

Rutger Hiemstra

De Natuurclub in actie

foto 's: Rutger Hiemstra

Verslag Jeugdclub 9 tot 12 jaar

Afgelopen seizoen was weer een succes. Eigenlijk was er geen wanklank te horen. Hoe kan het ook anders. Lekker bezig in de natuur, wandelen, ontdekken, genieten.

De groep kinderen is verjongd: de oudsten gingen naar de middelbare school en een enkeling had teveel hobby's. Maar er kwamen ook weer nieuwe kinderen. Samen hadden we een leuke mix van ongeveer 12 jongens en meisjes. Een gezellige, enthousiaste en leergierige groep.

De begeleiding baart ons wel zorgen. We hebben afscheid genomen van Dineke Buist. Na vele jaren van bezielende begeleiding gaf ze aan te willen stoppen. We hebben haar taak met elkaar overgenomen, maar we merken dat we wel behoefte hebben aan nieuw bloed. Dit seizoen hebben we nog begeleiding genoeg en het programma is rond. Na de zomer van 2018 is het noodzakelijk dat er twee nieuwe vaste begeleiders bij komen, omdat Annemieke en Martijn hebben aangegeven dan te stoppen met de begeleiding.

En wat hebben we zoal gedaan het afgelopen jaar? We hebben gestruind door het bos rond 'Ons Honk'. Niets is leuker dan voorzichtig van de paden afwijken en ontdekken waar de ree heeft geslapen, waar de kevers en torren de kou trotseren en hoeveel paddenstoelen er wel niet groeien. Hoe langer je kijkt, hoe meer je ziet.

We hebben ontdekt dat bladen van de waterlelie gaatjes aan de onderkant hebben. We hebben geroeid over het Friescheveen. Maar ook mochten we weer op bezoek in Zuidlaren om korenslangen te bekijken en vast te houden. Maar dan was de python bij DoeZoo in Leens nog een stukje groter. Daar hebben we ook een sprinkhaan opgezet en grote en kleine kruipende beesten vastgehouden, o.a. een dikke vogelspin.

De Jeugdclub bij DoeZoo

foto: Martijn Loenen

Van de Natuurwerkdag is dit jaar geen gebruikgemaakt. Wellicht dat we daar volgend jaar weer naar toe gaan. Voor de kerst hebben we kerststerren gemaakt van wilgentenen en natuurlijk ook nog vetbollen. Eerder maakten we kabouters van schuin gezaagde stammetjes.

Al met al een hoop leuke en leerzame dingen, in en met aandacht voor de natuur. Groet, ook namens Koen, Liesbeth en Annemieke, Martijn Loenen

Broedvogels en planten van het Koepelbos

In de Dorpsklanken van 7 februari 2018 stond onder de rubriek ‘Toen & Nu’ een verhaal over het Koepelbos. Tijdens de orkaan van 13 november 1972 was nogal wat schade* in het bos aangericht. In het begin van 1973 werden veel omgevallen dennen in stukken gezaagd en afgevoerd. Op 4 april 1973 plantten ruim 500 leerlingen van de zeven basisscholen en van de Eelder Mavoschool meer dan 1000 jonge boompjes aan. (Overigens was er op 2 april 2017 ook een zware storm (L.S.), maar is die storm Eelde-Paterswolde wat voorbijgegaan?).

In 2015 is het bos plaatselijk behoorlijk uitgedund, vooral in het coniferenbestand. Aan de rand van de Vosbergerlaan zelfs zodanig dat de gemeente Tynaarlo zich hierover bij de rechter moest verantwoorden, zie het bericht hierover o.a. op ineeldepaterswolde.nl, begin feb. 2018. Er was sprake van vermindering van het bosoppervlak, en dat mag niet zomaar.

In 1994 heb ik eens een beschrijving gemaakt van het Koepelbos. Dit in verband met een broedvogelinventarisatie die ik (samen met Fred van der Noord, toen en nu nog wonend op de Zonnehorst) in dat jaar heb gedaan. Een artikel hierover is destijds in Dorpsklanken gepubliceerd.

In het afgelopen jaar heb ik de broedvogels weer geïnventariseerd. Het leek me wel aardig het broedvogelbestand eens vast te leggen na de uitdunning van 2015. (Het was nog beter geweest ook te inventariseren in een jaar vlak voor deze uitdunning, maar dat kwam er niet van). Ook is een lijst opgesteld van de aanwezige houtige gewassen en (schijn)grassen- en kruidensoorten (met hulp van de Plantenwerkgroep IVN). Het geheel is gerapporteerd in het rapport ‘Broedvogels en planten van het Koepelbos en aangrenzende stroken in Eelde-Paterswolde in 2017’ en op 15 november overhandigd aan Maaike Teekens van de gemeente Tynaarlo.

Planten: 11 boomsoorten, 24 struiksoorten, 46 (schijn)gras- en kruidensoorten. Opvallend is de aanwezigheid van meerdere soorten die via buurtbewoners in het bos zijn terechtgekomen (gewoon geplant of via stort van tuinafval). Genoemd kunnen worden o.a. akelei, olifantsgras, veldsla, wilde hyacint (‘blue bells’), dwergmispel, Kerria (Japanse) en sneeuwbes.

Broedvogels: Er zijn 16-17 soorten vastgesteld, met tezamen 40-44 territoria. In 1994 ging het ook om 16-17 soorten, maar wel met tezamen meer territoria: 64-66. Opvallend was het verschil in aantallen roodborstjes tussen 1994 en 2017 (resp. 15 en 4) en merels (resp. 13 en 4). In 1994 werden twee territoria van de ransuil vastgesteld, in 2017 nul. In 1994 waren er geen broedgevallen van boomkruiper en boomklever, maar in 2017 wel

enkele. Goudhaantjes waren er in beide jaren evenveel (3 broedparen) en er broedde in 2017 zelfs een vuurgoudhaantje. Opvallende afwezige in beide jaren is o.a. de vink. Het kan zijn dat het grote aantal nestkastjes voor zangvogels aan de Vosbergerlaan (opgehangen in 2016 i.v.m. een buurtproject) bepaalde soorten als broedvogel 'wegzuigt' van het bos.

Het bosbeheer moet volgens de gemeente aan meerdere ecologische criteria voldoen. Zo is ook een bepaald percentage dood hout (liggend, staand) vereist. Was ooit 'dood hout leeft' niet eens een slogan binnen de boscologie?

Het inventarisatierapport is in te zien bij de gemeente (via Maaïke Teekens) of bij de auteur.

*Bij boscogenaren worden omgevallen bomen veelal als schade gekenmerkt. Maar ecologisch gezien kunnen omgevallen bomen een verrijking zijn.

Leo Stockmann

Koepelbos

foto: Leo Stockmann

Steenuilen, zijn ze er nog?

Steenuil

foto: Anne van der Zijpp

Enkele jaren geleden had het IVN een project om leefwijze en leefomgeving van dit kleine uiltje meer bekendheid te geven. Het project 'Bruggen slaan voor de steenuil' werd na het ingediende plan door Vogelbescherming Nederland gefinancierd.

We probeerden aan te sluiten bij de territoria aan de Lugtenbergerweg en de Mandelandenweg. Hier broedden jarenlang steenuilen. Helaas heeft het project geen direct positief resultaat gehad. De laatste paar jaar worden er geen meldingen van aanwezige steenuilen gedaan. Wel in Peize bijvoorbeeld. Verlies van habitat (de steenuil houdt van een wat rommelige omgeving en half open gebied met vee) en predatie door steenmarters zouden daarvan de oorzaak zijn. Toch blijkt dat de populatie zich in Midden-Drenthe uitbreidt.

Door dit goede nieuws hebben we in samenwerking met de Steenuilen Werkgroep Drenthe besloten om onze subwerkgroep nieuw leven in te blazen. Samen met een aantal mensen van IVN-Vries willen we proberen territoria te vinden, kasten schoon te maken en te vervangen door nieuwe broedkasten waar geen marters in kunnen komen.

Vanuit onze afdeling hopen wij dat we nog enkele vrijwilligers mogen begroeten vooral om in de nazomer de kasten schoon te kunnen maken en/of

te vervangen. Wie durft die ladder op? Overigens hangen de kasten niet hoger dan 4 meter.

Mocht u over steenuilenlocaties iets weten of zelf een waarneming hebben gedaan, wilt u dit melden?

Verdere informatie vindt u op www.steenuilendrenthe.nl

Anne van der Zijpp, 0610372451; avdzijpp@kpnmail.nl
Mede namens Ger Brink en Willem Zandt

2018 Jaar van de huiszwaluw

In april komen ze hier weer aan. Helemaal uit hun overwinteringsgebied: de zuidelijke helft van Afrika. Wat een reis! Je moet wat geluk hebben om die reis te overleven. Bij ons aangekomen, bouwen ze hun nest graag onder de dakgoot. Het liefst bij witte daklijsten.

Niet voor niets worden ze huiszwaluwen genoemd. Ze zoeken immers onze huizen op om er te nestelen.

Huiszwaluwen bij hun nesten

foto: Rinus Dillerop

De Vogelwerkgroep van het IVN telt al jarenlang het aantal nesten in Eelde-Paterswolde, Eelderwolde en Ter Borch. Verslagen daarover staan in Groen, laatstelijk in het najaar van 2016.

Landelijke cijfers wijzen uit dat het bestand aan huiszwaluwen de laatste 50 jaar behoorlijk is gedaald. Zijn er veel minder insecten? Worden nestpogingen niet meer zo geaccepteerd door de mensen? Ook onze tellers maken mee dat bewoners nesten verwijderen. Ze hebben geen zin in de uitwerpselen van de vogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland wil dit jaar veel aandacht aan de huiszwaluw besteden en allerlei zaken over het leven van de soort gaan onderzoeken. U kunt daar ook aan meedoen. En huiseigenaren moeten worden voorgelicht en ervan overtuigd worden om de zwaluwen niet te dwarsbomen bij hun nestbouw. IVN werkt er graag aan mee om de gezellige kwetteraartjes het hier goed naar hun zin te laten hebben. Wees er trots op als ook uw huis wordt uitverkoren. Aan overlast van poep kan meestal gemakkelijk wat worden gedaan. Aan de vogels kunt u enorm veel plezier beleven! Voor info over het landelijk project zie **www.jaarvandehuiszwaluw.nl** Aanwezigheid van nesten kunt u doorgeven aan onze tellers en adviseurs.

Ep de Boer, Ter Borch, e.deboer@home.nl

Roel Rijskamp, Groote Veen, roel.rijskamp@gmail.com

Jeroen en Joke Nienhuis, Eelde-Paterswolde, Eelderwolde,
jeroen.nienhuis@kpnmail.com

The logo for 'Fietse' is written in a bold, italicized, black script font.The logo for 'Fietse Fietsshop Paterswolde' is a black rectangle with a white gear-like border on the left side. Inside, the text 'Fietse Fietsshop Paterswolde' and 'Hoofdweg 179A' is written in white sans-serif font.

Fietse Fietsshop Paterswolde
Hoofdweg 179A

WWW.FIETSE.NU

Werk met werk combineren: huis en nestkasten

Gerard in het bakje foto: Leo Stockmann

Zo eens in de zoveel tijd heeft een huis wat onderhoud nodig. Bij de flat van Gerard Groenwold aan het Novaplein waren de daklijsten aan een schoonmaakbeurt toe. Gerard was ook de man die het in april 2008 goed vond, dat tegen zijn flat aan een vijftal nestkasten van de gierzwaluw werden opgehangen. Hij kwam op het idee het schoonmaken van het houtwerk en het schoonmaken van de kasten te combineren. Hij huurde een hoogwerker bij Siesling en op 14 oktober 2017 was de klus geklaard. De kasten zijn naar beneden gehaald, schoongemaakt en kleine gebreken zijn gerepareerd. Het schonen van de kasten bleek hard nodig. Spreeuwen, mussen en gierzwaluwen hadden in de loop der jaren gezamenlijk een behoorlijke troep achtergelaten.

Voorafgaand aan de klus aan de flat heeft Gerard de hoogwerker nog ingezet om in de schuur van Theo Bouwman een heel erg hoog opgehangen (en inmiddels verouderde) kast weg te halen en op een goed bereikbare plek een nieuwe kast op te hangen. Ook andere elders opgehangen gierzwaluwkasten in het dorp zijn in die periode schoongemaakt. Om deze kasten te bereiken werd een hoge ladder gebruikt.

Aafke maakt de nestkast aan haar huis schoon

foto: Albert Pot

COLORS @ HOME **VAN DER BRUG** wooncentrum

Hoofdweg 202A 9765 CK Paterswolde
Telefoon (050) 309 03 46 | Mobiel (06) 27 00 01 70

vloerbedekking | laminaat | pvc | parket
zonwering | horren | raamdecoratie | gordijnen

www.colorsathome.nl

ook service aan huis

Jan Pellebuorplein 17
Eelde-Paterswolde
Telefoon 050-3096818
Fax 050-5260529
info@huizingtotaaladvies.nl
www.huizingtotaaladvies.nl

Makelaardij Verzekeringen Hypotheken

Huizing Totaal Advies

makelaardij • verzekeringen • hypotheek

Adfiz

Schoonheidssalon
Nailstudio

Arends Coiffures

HAIR DESIGN

tel. 050 - 309 45 50
Hoofdweg 217, 9765 CG Paterswolde

Vos Vision Optiek heeft stijl voor ogen...

EMPORIO ARMANI

POLO

ESPRIT

Ray-Ban

GUCCI

DIESEL

Julien

DOLCE & GABBANA

Vos Vision Optiek combineert de zorg van de optometrist met de trends van de toonaangevende modemerken als Esprit, Gant, Dolce & Gabbana, Diesel, Mexx, Ray-Ban etc. Kwaliteit en mode voor uw ogen.

VOS VISION OPTIEK

Hoofdweg 179^a, Paterswolde www.vosvision.nl
tel. 050 - 309 18 88 | fax 050 - 309 21 44

KOM KIJKERS KIJKEN

**Foto Sipkes
De Verrekijker-
specialist**

**Swarovski
Leica
Zeiss
Bynolyt
Vortex**

Verrekijkerwinkel.nl

SIPKES [●]

**Poelestraat 19
050-312 86 84
Groningen**

fair met flair

wereldwinkel

**Hoofdweg 157a
9765 CB Paterswolde**

Tel: 050-3091136

www.wereldwinkelpaterswolde.nl

Zeisbrigade maait in het Bijenbos

Het maaien met de zeis raakt de laatste jaren steeds meer in bij het beheer van kleinschalige terreinen als begraafplaatsen, natuurterreinen, stukken dijktaalud e.d. Daarbij is maatwerk geboden. Er worden cursussen georganiseerd om goed te leren zeisen en het materiaal (scherpen, haren e.d.) te onderhouden. Er bestaan tegenwoordig zelfs landelijke kampioenschappen zeisen. In onze omgeving biedt Landschapsbeheer Groningen de cursussen aan. Zij beschikt zelf over een zeisploeg (mannen en vrouwen) die regelmatig gevraagd wordt een terrein te maaien. Na een voorinspectie bleek ook het Bijenbos aan de Helmerdijk een geschikte locatie. Op 21 oktober 2017 kwam de brigade hierheen en in zo'n vijf uur tijd was de vegetatie van de uitgebloeide grassen en kruiden (en plaatselijk dichte pitrus) gemaaid. Ons IVN-lid Ep de Boer is het maaien met de zeis eveneens machtig en deed ook mee. Prachtig om te zien hoe geoefende maaiers zelfs het stugge pitrus zonder problemen afsnijden met een zwaardere zeis! Dorpsklanken plaatste op 26 oktober een verhaal over het zeisen met een mooie foto van de maaiers erbij. Het maaisel is de dagen daarna opgeharkt door vrijwilligers van IVN en IHP. Deels verwerkt als bodembedekker in de struikpartijen en deels op hopen gezet om te worden afgevoerd. We hopen de brigade ook dit jaar weer te kunnen begroeten. Maaien met de zeis is de meest natuur- en milieuvriendelijke maaimethode.

Leo Stockmann

Pitrus wordt moeiteloos gemaaid

foto: Leo Stockmann

Verslag Natuurwerkdag 4 november 2017

Voor de tweede achtereenvolgende keer was de werklocatie het Bijenbos aan de Helmerdijk. Op een terreintje als het Bijenbos zijn altijd klusjes te doen. Deze keer ging het om de door de zeisbrigade op 21 oktober (zie elders in Groen) gemaaide vegetatie te verwerken, om een uitgegroeide elzenhaag bij het fietsenrek in te korten, klimopstekken te planten, de elzenopslag op de vijverrand te verwijderen, krokusbollen te poten e.d. Karweitjes die door jong en oud zijn te doen. Toch jammer dat er maar zes personen op afkwamen, meest IVN'ers. Maar er is hard gewerkt en wat we wilden doen is gebeurd. En in een gezellige sfeer natuurlijk! Het Bijenbos ontwikkelt zich goed en wordt gewaardeerd door de bezoekers. Nu de bijenkasten en de infoborden ook zijn geplaatst, is het Bijenbos 'compleet'. Beheer blijft echter altijd nodig. We hopen op een volgende Natuurwerkdag wat meer mensen te kunnen begroeten.

Leo Stockmann

Agaath met de kruiwagen

foto: Leo Stockmann

Filmavond, vierde jubileumactiviteit, 17 november 2017

De grote zaal van het Loughoes was vol (100 aanwezigen). Helaas was de voorzitter ziek, dus moesten taken als welkomstwoord en aanbidding van het boekje ‘Aandacht voor de natuur’ worden overgenomen door penningmeester Henk von Eije. Marit Stokkentreeff, consultant van IVN-Noord, Richard Aeilkema, hoofdredacteur van Dorpsklanken en Jaap Nanninga, beleidsmedewerker Groen van de gemeente Tynaarlo, namen een eerste exemplaar in ontvangst. Ze hadden waarderende woorden voor onze afdeling en voor het prachtig vormgegeven boekje met verhalen over natuur in en bij Eelde-Paterswolde.

IVN70 tompoezen

foto: Ep de Boer

Daarna werd de film ‘De groene horizon’ van filmmakers Henk Bos en Janetta Veenhoven vertoond. Ze hebben meerdere films over de Drentse natuur gemaakt en daarvoor steeds lovende commentaren gekregen. De filmmakers waren zelf bij de vertoning aanwezig om uitleg te geven. Aan het begin van de avond kregen de bezoekers een IVN-tompoes en de drankjes op de avond werden gratis aangeboden. De avond was zeker jubileumwaardig. Tezamen met de andere drie jubileumactiviteiten (zie Groen najaar 2017) kunnen we terugzien op een succesvol jaar voor onze afdeling.

Een volle zaal

foto: Ep de Boer

Verslag lezing projecten WNF door Gert Polet

(12 dec. 2017)

Gert Polet woont in ons dorp, niet ver van Ons Dorpshuis. Voor de lezing hoefde hij dus geen reis te maken. Onder de 18 aanwezigen van deze lezing waren ook twee studentes van Van Hall-Larenstein/diermanagement. De lezing zou bij hun studierichting wel eens van pas kunnen komen, zo zeiden ze.

De spreker vond het aardig eens in eigen dorp zijn verhaal te mogen vertellen. Gert is projectcoördinator bij het WNF, vooral van projecten in het buitenland. De biodiversiteit op aarde gaat hard achteruit, zo begon de spreker. Hij liet een filmpje zien over de betekenis van de herintroductie van de wolf in het Yellowstonepark (VS) in 1995. 70 jaar was de wolf daar weggeweest. Herintroductie leidde tot een totaal nieuw 'evenwicht': veel diersoorten komen er nu méér voor en sommige soorten juist minder, zoals rendieren. Het filmpje is te zien op internet. Lees ook het verhaal over wolf en herten in Mens en Natuur van herfst 2017.

Daarna vertelde Gert over het tijgerproject in het Amur-Heilongrivierengebied in China. Het lukt daar om het aantal tijgers door het afsluiten van convenanten (o.a. jachtverboden) her en der weer wat in aantal te doen stijgen. Aardig was het filmpje over een gezenderde tijger die 3000 km werd weggevoerd vanaf de locatie waar hij gevaarlijk was voor de bevolking, maar toch de weg terug wist te vinden!

Amur tijger met jong

foto: WNF

Na de pauze was het de beurt aan de ijsbeer in het noordpoolgebied. Vroeger waren er veel ijsberen. Later vond er een sterke daling plaats o.a. door de jacht op trofeeën. En na het jachtverbod (convenanten in de jaren 70) is er weer een sterke stijging te zien. Door de huidige klimaatverandering (opwarming) verandert het leefgebied en de ijsbeer gaat een onzekere toekomst tegemoet (de bevolking daar trouwens ook). Onderzoekers zenderen ijsberen om erachter te komen hoe ze het gebied gebruiken. Een filmpje toonde een wandelroute van een ijsbeer.

Gert bleek een goed verteller, interessant om naar te luisteren. Hij had veel meer toehoorders verdiend. Misschien dat het wat sneeuwige, winterse weer (hoe toepasselijk bij het ijsbeer verhaal) mensen thuis heeft gehouden.

Leo Stockmann

Verslag Snertwandeling Zuidlaarderbos

(28 december 2017)

Er is altijd veel belangstelling voor de snertwandeling. Deze keer was het Zuidlaarderbos (met Lentis en gemeente Tynaarlo als eigenaren) uitgekozen als locatie, gecombineerd met het daarbinnen liggende terrein van Dennenoord en de aangrenzende Vlindertuin van IVN-Zuidlaren. Met bijna 30 personen begonnen we vanaf de Bovendiepen aan de wandeling.

Aandacht voor een stobbe vol paddenstoelen

foto: Leo Stockmann

Het gebied bleek bij weinigen bekend. Het heeft het licht heuvelachtige karakter van De Duinen in Paterswolde. Het bos is begroeid met dennen en loofbomen, al of niet gemengd. Onder de loofboomsoorten zijn ook meerdere tamme kastanjes. Als ondergroei is er vooral hulst te zien: er waren opvallend veel exemplaren zonder bessen. Al met al maakt het bos een vrij natuurlijke indruk. Stevige schoenen waren wel nodig op de deels modderige paden (er viel veel regen in de dagen daarvoor), maar het was droog, een paar graden boven nul en zelfs af en toe zonnig. Boomklever, boomkruiper en grote bonte specht lieten zich horen. Veel zwavelkopjes bezetten de meerdere stompjes van eens afgezaagde (ook dikke) bomen. En ook koraalzwammen waren te ontdekken en zelfs in de berm van de Schapendrift enkele witte kluijeszwammen. De langvormige, smalle Vlindertuin was aardig om eens

te zien, maar zal in voorjaar en zomer zeker veel boeiender zijn door de dan aanwezige insecten en bloeiende planten. Maar dat was te verwachten. We sloten de wandeling af in de serre van het gezellige Brinkhotel. Een bord met lekkere snert en roggebrood met spek (tomatensoep kon ook) maakte de wandeling tot een echte snertwandeling.

Leo Stockmann

Natuurpubquiz, gezellig en leerzaam (verslag van 22 februari 2018)

Er hadden zich 9 groepen aangemeld om met de quiz mee te doen. Totaal 32 personen. Café-Theater Boelens was, evenals vorig jaar, de locatie van het gebeuren. Op een groot scherm werden prachtige beelden met vragen getoond; vier rondes, tien vragen per ronde. Thema's: vogels, planten, insecten/paddenstoelen en landschapslocaties. Ook was er een ronde natuurvoorwerpen raden. De voorwerpen waren uitgestald in de zaal. De groepswinnaar was het team 'Anemoontjes'. Een individuele rood-groenronde leverde vier overblijvers op, zij werden de individuele winnaars ex aequo. De middenstand van Eelde-Paterswolde was gul geweest met het geven van cadeautjes voor de quiz. Winnaars konden zodoende met een aardigheidje naar huis gaan. Met enkele pauzes tussendoor waarin iets gedronken kon worden en gezellig gepraat, was het een sfeervolle avond. De deelnemers gingen erg tevreden naar huis. Volgend jaar weer organiseren werd door meniggen gezegd.

Aafke Pot, Leo Stockmann

In volle concentratie

foto: Inge Kuipers Munneke

Twee extra oren om te horen

Gehoorapparaat

Vorig jaar kwam mij ter ore dat er onder oudere KNNV-leden weer enthousiaste mensen in de vroege ochtenduren vogels gingen inventariseren. Wel met een speciaal hulpmiddel: een geavanceerd gehoorapparaat. Sinds een paar weken ben ik ook drager van dit gehoorapparaat. Een hele dure aanschaf maar ik ben er ongelooflijk blij mee. Alle dagen brengt dit gehoorapparaat mij in staat van opwinding. Nooit geweten dat de roodborst zo mooi kon zingen. Ik hoor onbekende en bekende piepjes, gisteren voor het eerst barmsijsjes gehoord en de goudhaantjes zijn er weer! Bij een aantal soorten moet ik wel weer opnieuw leren de vogels aan het geluid te herkennen. Opnemen en oefenen, dit keer met de telefoon en appjes die helpen met het determineren. Elke dag is het een plezier om het veld in te gaan en nu helemaal in het voorjaar, als het concert buiten weer losbarst. En ik kijk weer omhoog, turend in de kronen van de bomen en struiken, zoekend naar die muzikale talenten!

Boswachter Pauline Arends (Staatsbosbeheer)

Het hele verhaal is te lezen op de volgende site:

<https://www.boswachtersblog.nl/drenthe/2017/04/02/twee-extra-oren>

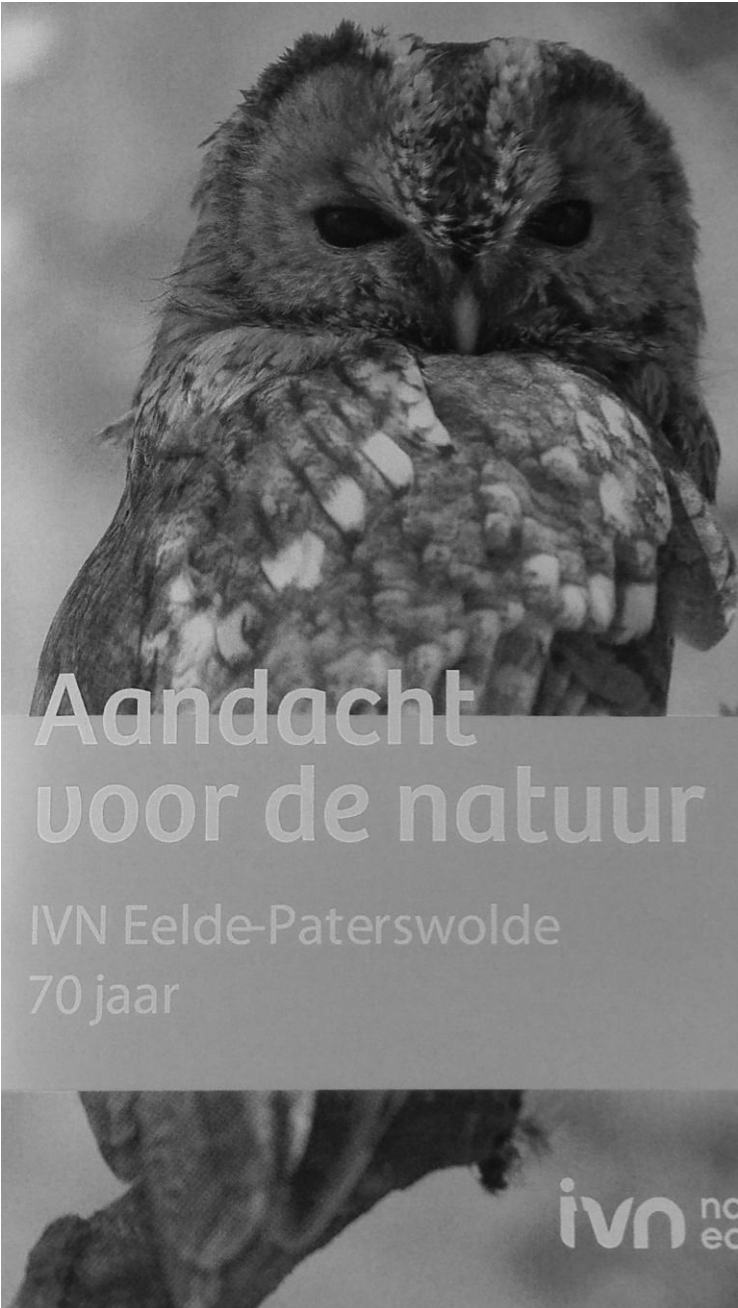
Roodborstje

Boekjes Vlinderkampje en Aandacht voor de natuur

Tineke van den Berg schreef vorig jaar ter ere van het 10-jarig bestaan van ons Vlinderkampje een boekje met een overzicht van de gebeurtenissen in die periode. In de vorige Groen (nummer 69, blz. 38) staat er een stukje over. Er zijn nog enkele exemplaren van dit van veel foto's voorziene boekje in voorraad en het boekje kost € 5,- (info: van.den.berg@home.nl). Subsidie voor het boekje is verkregen van de gemeente Tynaarlo (Leefbaarheidsfonds).

Leo Stockmann stelde vorig jaar ter ere van het 70-jarig bestaan van onze afdeling het boekje Aandacht voor de natuur samen, een bundeling van artikelen over natuur in ons dorp en omgeving die de afgelopen jaren in Dorpsklanken zijn verschenen. Ook van dit fraaie vormgegeven en fotorijke boekje zijn nog enkele exemplaren in voorraad. Het boekje kost € 5,- Als u lid wordt van onze IVN-afdeling, dan krijgt u het boekje gratis. (info: glstockmann@hotmail.com). Subsidie voor het boekje is verkregen van de gemeente Tynaarlo (Leefbaarheidsfonds), Dorpsklanken en IVN-Noord.

Aandacht voor de natuur

IVN Eelde-Paterswolde
70 jaar

ivn no
ec

Activiteiten programma IVN Vries 2018

contactadres: www.ivn.nl/vries. Annemarie de Vries:
annemarie@mozartlaan.eu

Dinsdag 20 maart. Algemene Ledenvergadering IVN Vries.

Aanvang **19.30 uur** in het dorpshuis “De Pan”, Vries.

Na de pauze: de inleiding “**Ontdek De Onlanden**”, door René Dantuma.

Woensdag 11 april. Fietsexcursie: Ontdek De Onlanden.

Van 10.00 tot 12.00 uur. Start bij De Onlanderij, Madijk 1 in Eelderwolde.

Rondleiding door René Dantuma, IVN Natuurgids.

Vrijdag 20 april. Lezing en excursie over mieren.

Lezing om 10.00 uur in het theehuis “De Bosrand”, Donderseweg 7, Norg.

Aansluitend een excursie tot 13.30 uur in de directe omgeving.

Lezing en excursie door boswachter Pauline Arends en Diliaan Welink

Zaterdag 21 april. Plantenruilbeurs op het landgoed “Bosch en Vaart”.

Van 10.00 tot 12.00 uur met om 11.00 uur een korte rondleiding.

Ruilbeurs in de tuin van “Bosch en Vaart”, Groningerstraat 32 Vries.

Donderdag (Hemelvaartsdag) 10 mei. Koken uit de natuur.

Van 13.30 tot 16.30 uur bij “Plaats de Wereld”, Westerstraat 26a Vries.

Onder deskundige leiding leer je tijdens een wandeling eetbare planten herkennen, oogsten en lekkere hapjes maken die we daarna opeten.

Volwassenen € 10, kinderen gratis. Aanmelden: 0592-795340, of
info@plaatsdewereld.nl

Woensdag 16 mei. Fietstocht Klooster Yesse tussen Hunze en Drentsche Aa.

Van 13.30 tot 17.00 uur. Start en aankomst bezoekerscentrum Klooster Yesse, Essen7 Haren. Begeleiding door Hans Punte, IVN Natuurgids.

Deze excursie wordt door IVN Eelde-Paterswolde op 23 september gemaakt.

Dinsdag 2 oktober. Agrarische natuur in Drenthe.

Lezing door Tjitske de Groot, procesmanager en projectleider “Agrarische Natuur Drenthe”.

Aanvang 20.00 uur in het dorpshuis “De Pan”, Vries.

Zaterdag 3 november. Natuurwerkdag in het Holtveen.

Start 9.30 uur bij de paardenstal aan het zandpad. Einde 14.00 uur.

Aanmelden bij Sipke Sikkes, sikkesvanelk@hetnet.nl of 0592 543497.

Voor de lezingen in De Pan vragen wij een vrijwillige bijdrage € 2.

E. ROLFES

Hoofdweg 176, Paterswolde
tel.050 - 309 24 91

Ruime sortering:
Hengelsport - Voeders - Zaden
Dierbenodigdheden
Laarzen - Yvietzes klompen, enz

**HET
EKO
HUIS**

BIOLOGISCH WINKELN

Hoofdweg 77b*, Eelde

*aan parkeerplaats Kerkhoflaan

"Florahof" Tuincentrum

*Aangesloten bij de Vereniging van hoveniers en
groenvoorzieners*

Tuinaanleg Beplanting Onderhoud
T.W.Ubels

Burg. Legroweg 34
9761 TC Eelde

tel: 050-3094756/fax: 050-3095236

www.tuincentrumflorahof.nl

Natuurlijk

Elke zondag om 10.00 geopend

Super
Supermarkt
Keurmerk

Albert Heijn Paterswolde

Het gemak van boodschappen doen

Onze werkgroepen bestaan uit de volgende medewerkers:

Vogels:	P.Feenstra, M.Hols, J.Kadijk, B.van Manen, J.Meeder, J.Nienhuis,-Poel, A.J.Pot, S.Rienks, L.Stockmann,W.Zandt, A.v/d Zijpp, N.Smeenge, J.Bokma, J.Nienhuis, R.Rijskkamp,G.Brink, Th.Bouwman,R.Dantuma,F.van der Noord, G.J.Oude Booijink Afdeling Vries: H.Eggenhuizen, J.Fekkes, R.Maring, I.Lodewijks, K.Bouwer, M.van Nieff, B.Visch, A.H.v.d.Meulen, S.Sikkes
Planten:	T.v.d.Berg, F.Nijdam, L.Bierdrager, R.Douma, L.Stockmann, J. v.d. Werff, W.Kramer, F.Wilkens, M.de Goeij,G.Thomas, J.Schlaman,N.Jansen, L. van Brakel
Publiciteit:	T.v.d. Berg, L.Stockmann, A.Pot
Brom:	A.AB, E.de Boer, T.v.d. Berg, W. Kramer, W.Jonker.
Jeugd:	A.AB, T.v.d. Berg, J.Eilander, M.Loenen, R.Hiemstra, G.Rietema, M.de Boer, A.J.Pot, F.Puik, N.Smeenge, A.van den Berg van Saproeca, P.Feenstra, J.van der Werff.
Natuurlijke Historie:	Combinatie Ol Eel/IVN J. Eilander, F.Nijdam, A.Trox, G.Rietema, J. Arends, C.Schaafsma, J.K.Westerhof.
Vlinderkampje:	T.v.d. Berg, R. Douma, F.Nijdam, B.v.d.Velde, A.v.d.Zijpp, J. v.d. Werff, J. Steyvers, W.Kramer, J. Eilander, N.Jansen, J.van Thuijl
Bijenbosje:	Leo Stockmann, Bart Kruit (IHP)
Vormgeving Groen:	Gerbrig Rietema: rietema@planet.nl
Redactie Groen:	Leo Stockmann: glstockmann@hotmail.com Martine Harmens: martineharmens@ziggo.nl
Distributie Groen:	Lideke Jorritsma
Advertenties:	Jan van der Werff
Site:	http://www.ivn.nl/eeldepaterswolde
Websitebeheer:	Henk von Eije, Maaïke de Goeij, Aafke Pot.

EELDE-PATERSWOLDE